

27.9.2013

Opetus- ja kulttuuriministeriö
(kirjaamo@minedu.fi)

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 19.8.2013, OKM/47/040/2012
(OKM033:00/2012)

Lausunto korkeakoulutettujen uutta erikoistumiskoulutuksen kokonaisuutta valmisteleavan työryhmän muistiosta

Tutkintoa täydentävän koulutuksen kehittämiseksi sekä yliopistollisen aikuiskoulutuksen rakenteelliselle ja sisällölliselle uudistamiselle on selkeä tarve. Uudet asiantuntemuksen vaateet ovat seurausta korkeasti koulutetun väestön kasvavista osaamistarpeista muuttuvassa työelämässä. Uudistuksen ajankohtaisuutta lisäävät kansalliset koulutus uudistushankkeet, jotka koskevat muun muassa opiskelijavalinnan kehittämistä.

Tampereen yliopisto kannattaa erikoistumiskoulutusten kirjaamista yliopistolakiin. Selkeät säädökselliset puitteet ovat edellytys uuden koulutusmuodon toteutukselle. Ehdotettu säännösten purku ohjaa alakohtaisesti tasapuolisiin koulutusmahdollisuuksiin. Ehdotus luo myös niille aloille, joissa erikoistumiskoulutuksia tai siihen rinnastettavaa toimintaa on ollut ennestään, mahdollisuuden uudelleen arvioida toimintamallia ja kehittää sitä aiemmat kokemukset huomioon ottaen.

Tampereen yliopistolla on hyviä kokemuksia yliopistojen välisestä yhteistyöstä erikoissosiaalityöntekijän ja erikoispsykologin koulutuksessa. Sosnet ja Psykonet-verkostojen toimivat käytännöt halutaan siirtää myös uuteen erikoistumiskoulutusmalliin. Nykyisen toimintamallin rahoitusrakenne vaatii kuitenkin kehittämistä.

Yksiselitteisenä voi pitää linjausta, jonka mukaan yliopistollisesta erikoistumiskoulutuksesta sovitaan koulutusvastuiden mukaisesti. Yliopistojen omaan harkintaan jää, mitkä alat ja työelämän osa-alueet ovat perustehtävän toteuttamisen kannalta niin keskeisiä, että erikoistumiskoulutuksen toteuttamiseen halutaan osallistua.

Tampereen yliopisto kouluttaa strategiansa mukaisesti maailmaa ymmärtäviä maailman muuttujia. Strategian tahdon toteutuminen edellyttää vahvaa vuorovaikutusta suhteessa yhteiskuntaan ja työelämään. Erikoistumiskoulutusten toteuttaminen kiinteässä yhteistyössä työelämän kanssa tukee tätä tavoitetta. Erikoistumiskoulutusten työelämäläheisyys ei ole vain lisäarvo vaan enemmänkin itseisarvo. Siksi on luonnollista, että koulutuksen perusteista sovitaan yliopistojen keskinäisessä yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa.

Työryhmän ehdottama yhteinen sopimusmenettely on kannatettava. Yhteisesti sovitut tavoitteet turvaavat yksittäisten koulutusten laadun ja sisällölliset vaati-

27.9.2013

mukset. On hyvä, että säädösmuotoiluun on kirjattu sovittavaksi ainakin nimestä, laajuudesta, tavoitteista, kohderyhmästä ja opiskelijan asiantuntemuksen osoittamisesta. Muotoilu jättää tilaa alakohtaiseen määrittelyyn.

Ehdotus jättää kuitenkin avoimeksi, mitä ovat käytännössä ne rakenteet ja toimintamallit, joissa koulutuksen tavoitteista ym. tekijöistä yliopistojen keskinäisessä yhteistyössä sekä yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa sovitaan. Haasteena on saada työnantajat aidosti mukaan tekemiseen. Alakohtaisten sopimusmenettelyjen rakentamista voisi tukea yliopistojen, työelämän edustajien sekä opetus- ja kulttuuriministeriön edustajien muodostama ohjausryhmä.

Erikoistumiskoulutusta koskevan alakohtaisen järjestelemän rakentaminen on pitkäjänteistä työtä, eikä kertaluonteisten koulutusten tarjoaminen ole tarkoituksenmukaista. On luonnollista, että koulutusten laatu turvataan yliopistojen omien laadunvarmistusjärjestelmien kautta. Näin erikoistumiskoulutusten laadunhallinnasta ei tule irrallista suhteessa koulutuksen kokonaisuuteen. Silti laadunvarmistuksen näkökulmasta on tärkeää pohtia, riittääkö kansallisella tasolla se, että erikoistumiskoulutuksia koskevista sopimuksista pidetään rekisteriä. Alakohtainen akkreditointi olisi tärkeää laadun turvaamiseksi myös yhteisen sopimusmenettelyn tasolla.

Sisällöllisesti on tärkeää, että erikoistumiskoulutukset erottuvat tutkinnoista. Tutkintokoulutuksen sisällöllinen kehittäminen on ollut Suomessa perinteisesti vahvaa. Sen sijaan työelämässä toimineille henkilöille suunnattua ammatillista kehittymistä on kehitetty hajanaisesti, eikä välttämättä päämäärätietoisesti. Tampereen yliopisto yhtyy työryhmän ehdotukseen kelpoisuusvaatimuksista, joissa koulutus suunnataan korkeakoulututkinnon suorittaneille ja niille, joilla on muutoin osoitettu vastaava osaaminen.

Erikoistumiskoulutuksen tavoitteet yliopistokoulutuksessa ja ammattikorkeakoulussa on määritelty liian lähelle toisiaan. Koulutukset tähtäävät erilaisiin osaamisalueisiin, ja siten asiantuntemuksen alueet myös tutkinnon jälkeisessä koulutuksessa eroavat toisistaan. Yliopistotasolle tavoitteet toimivat hyvin. Niissä on otettu huomioon tiedeperustaisuus ja tehtävien vaativuus, kuitenkin niin, että määrittely ottaa huomioon tieteellis-ammattillisen erikoisosaamisen ja työelämäyhteydet. On tärkeää, että tavoitteet ottavat huomioon myös henkilön kyvyn toimia yhteisöissä ja verkostoissa oman erikoistumisalansa asiantuntijana.

Ehdotuksen mukaan erikoistumiskoulutusten laajuus on vähintään 30 opintopistettä. Laajuuden määrittelyssä on tärkeää, ettei toimijoille synny automaattisesti tulkintaa laajuudeltaan 30 opintopisteen kokonaisuuksista. 30, 60 ja 90 opintopisteen kokonaisuuksia on tärkeää rakentaa joustavasti, modulaarisesti ja portaittain alakohtaisista tarpeista. Ehdotukseen on kirjattu osaamisen ja asiantuntijuuden osoittaminen sopimusmenettelyn mukaisesti. Terminologisesti osaamisen ja asiantuntijuuden osoittaminen on kieltä, joka yliopistoihin sopii. Silti prosessina asiantuntijuuden osoittamisen käytännöt vaativat paljon tukea.

27.9.2013

Ehdotus hakee aikuiskoulutuksen tarjontaan kokonaisvaltaista ratkaisua, mutta käytännössä erikoistumiskoulutukset ratkaisevat siitä vain osan. Nopeasti muutuviin lyhytkestoisiin työelämätarpeisiin erikoistumiskoulutus on menettelyltään liian raskas. Rinnalleen ne tarvitsevat tutkinnon osien kaltaisia joustavia opintokokonaisuuksia, jotka voivat olla myös erikoistumiskoulutuksen osia. Tutkintoa täydentävän koulutuksen kehittämisessä seuraava askel voisi olla työryhmä, joka määrittäisi tutkinnon osien tarjontaa avoimena yliopisto-opetuksena ja täydennyskoulutuksena.

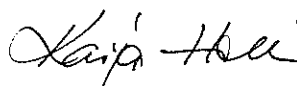
Laajojen kokonaisuuksien haasteena on yksilön kyky rahoittaa koulutusta. Realistinen rahoitusmalli nojaa monitahoiseen rahoitukseen, jossa koulutukseen osallistuvan henkilön omaa rahoitusta tukevat työnantajien ja yhteiskunnan rahoitusosuudet. Tässä mielessä esitykset koulutustilimallin kaltaisista järjestelyistä ovat tärkeitä, koska ne tekevät mahdolliseksi, että yksilö voi vähitellen kerryttää omaa osuuttaan.

Tampereen yliopisto tukee vahvasti ajatusta, että erikoistumismallin sisäänajo-vaiheessa yliopistot tarvitsevat käynnistysrahoitusta. Se, miten tämä tapahtuu, jää ehdotuksessa vielä avoimeksi. On tärkeää, että erikoistumiskoulutuksen maksuista päättää yliopisto.

Ehdotuksessa on jäsennelty kaksi eri kategoriaa sen suhteen, ohjataan koulutuksen toteuttamiseen julkista rahoitusta. Jos erikoistumiskoulutus saa julkista rahoitusta, yliopisto voi periä koulutuksista omakustannushinnan. 2017 alkaen erikoistumiskoulutuksessa suoritettavat opintopisteet otettaisiin huomioon yliopistojen rahoitusmallissa.

Lähtökohtaisesti erikoistumiskoulutuksen rahoitusmallin tulisi rakentua täydentävän rahoituksen varaan. Ehdotuksessa todetaan, että liiketaloudellista toimintaa ei oteta huomioon rahoitusmallissa, mikä onkin perusteltua. Pohdittavaksi kuitenkin jää, luoko kahtalainen rahoitusrakenne epäselvyyttä ja alakohtaista epätasa-arvoa sekä jakoa ns. aitoihin erikoistumiskoulutuksiin ja markkinaohjautuviin muihin erikoistumiskoulutuksiin.

Kokonaisuutena ehdotus erikoistumiskoulutuksista on kannatettava ja tervetullut pyrkimys kehittää tutkintoa täydentävää koulutusta. Erikoistumiskoulutusten suunnittelu Tampereen yliopistossa tulee osaksi koulutuksen kokonaisuuden suunnittelua ja kytkeytyy kiinteästi opetussuunnitelmatyöhön. Toiminnan suunnittelun kannalta on tärkeää saada mahdollisimman pian tietoa tavoiteltavasta aika-aulusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön rooli erikoistumiskoulutusten ja niihin liittyvien sopimusmenettelyjen liikkeelle laittamisessa on ratkaiseva.

Kaija Holli

Rehtori